

PRAKSISOVERSIGT · VEJDIREKTORATET

Praksisoversigt over vejbyggelinjer – gyldighed, dispensation og overtagelse

Vejdirektoratets praksis om retsvirkning, hjemmelsvalg, dispensation og overtagelsesret efter vejlovens §§ 40-44

Version 1 · Opdateret 16. jul. 2026 · 33 afgørelser · 2012-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Vejbyggelinjer er sikringslinjer, der uden erstatning begrænser en grundejers ret til at bebygge sin ejendom, så en fremtidig vejudvidelse eller et planlagt vejanlæg ikke fordyres. Vejdirektoratet er klagemyndighed for kommunernes byggelinjeafgørelser og afgiver samtidig generelle udtalelser om fortolkningen af vejlovens §§ 40-44 – direktoratets praksis er derfor den centrale retskilde på området. Praksis viser tre gennemgående linjer: retsvirkningen indtræder ved OFFENTLIGGØRELSEN og ikke ved tinglysningen, hjemmelsvalget mellem § 40 og § 41 prøves strengt og fører systematisk til ophævelse ved fejl, og overtagelsesretten efter § 44 er skarpt kompetenceopdelt, så Vejdirektoratet prøver frist- og hjemmelsspørgsmål, mens selve overtagelsen og erstatningen hører under taksationsmyndighederne.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01 Vejdirektoratet fastslår, at en vejbyggelinjes retsvirkning indtræder ved offentliggørelsen af pålægget – tinglysning efter vejlovens § 43, stk. 4 er alene en ordensforskrift og ingen gyldighedsbetingelse.
- 02 Vejdirektoratet accepterer, at en kommune håndhæver en korrekt offentliggjort eller meddelt vejbyggelinje, selv om den aldrig er blevet tinglyst, og at kommunen sagsbehandler dispensationsansøgninger vedrørende en ikke-tinglyst byggelinje.
- 03 Vejdirektoratet afviser, at manglende visning på kort.plandata.dk påvirker gyldigheden – en vejbyggelinje fra 1936 forblev gyldig efter en amtsvejs overgang til kommunevej ved strukturreformen.
- 04 Vejdirektoratet kræver, at pålæg efter vejlovens § 41 hviler på en konkret og offentliggjort vejplan, der geografisk omfatter netop den pågældende ejendom; ligger ejendommen uden for vejplanens linjeføring, mangler hjemlen, og pålægget ophæves.
- 05 Vejdirektoratet afviser, at § 41 må bruges til at omgå breddebegrænsningen i § 40, stk. 3 (50 m ved kommuneveje, 100 m ved statsveje) – en udvidelse af et bestående kryds skal hjemles i § 40, ikke i § 41.
- 06 Vejdirektoratet kræver ikke, at et konkret vejprojekt er besluttet, når en byggelinje pålægges efter § 40 – formålet er netop forebyggende at hindre unødigt fordyrelse af et senere vejanlæg.

- 07** Forbuddet mod "anlæg og indretninger af blivende art" omfatter efter Vejdirektoratets praksis fjernvarmeledninger, tekniskskabe og fliser i indkørsel – alt sammen dispensationskrævende.
- 08** Vejdirektoratet accepterer, at en dispensation fra byggeforbuddet betinges af en erstatningsfri fjernelsesklausul eller tidsbegrænses – og dispensationen ophæver ikke selve vejbyggelinjen, hverken helt eller delvist.
- 09** Vejdirektoratet kræver, at kommunens afgørelse henviser til den konkrete hjemmel (§ 40 eller § 41); manglende hjemmelsangivelse er tilsidesættelse af en garantiforskrift med formodning for ugyldighed, medmindre kommunen godtgør, at manglen var uvæsentlig.
- 10** For byggelinjer pålagt til sikring af et statsligt vejprojekt er Vejdirektoratet – ikke kommunen – rette vejmyndighed og dispensationsmyndighed, selv om arealet administreres lokalt.
- 11** Der er ingen hjemmel i privatvejsloven til at pålægge byggelinjer ved private fællesveje; vejlovens §§ 40-41 gælder alene offentlige veje.
- 12** Vejdirektoratet afviser, at et dødsbo som juridisk person kan påberåbe sig "særlige personlige grunde" efter vejlovens § 44, stk. 2 – bestemmelsen er forbeholdt fysiske personer.
- 13** Vejdirektoratet prøver frist spørgsmål efter § 44, stk. 4-5, mens selve overtagelsen og erstatningen afgøres af taksationsmyndighederne efter § 44, stk. 6 – for statsveje af ekspropriationskommissionerne, jf. § 44, stk. 7.
- 14** Vejdirektoratets prøvelse er efter vejlovens § 132, stk. 1 begrænset til retlige spørgsmål; kommunens saglige skøn kan ikke tilsidesættes, men et skøn sat under regel er en retlig fejl.
- 15** Vejdirektoratet erklærer sig inkompetent over for byggelinjer fastsat alene i en lokalplan uden vejlovshjemmel og henviser til Plan- og Landdistriktsstyrelsen.

Vejbyggelinjens to hjemler: § 40 om bestående veje og § 41 om planlagte anlæg

§ 1

En vejbyggelinje er i [Vejloven § 3, stk. 1, nr. 8](#) defineret som en "[s]ikringslinje med vejmyndigheden som påtaleberettiget, som indebærer begrænsninger i ejerens eller andre rettighedshaveres råden over et nærmere defineret areal". Vejloven rummer to selvstændige hjemler, og sondringen mellem dem er den enkeltfaktor, der oftest afgør, om et kommunalt pålæg overlever Vejdirektoratets prøvelse.

	§ 40	§ 41
Anvendelse	Fremtidig udvidelse af et bestående vejanlæg, eller hensyn til færdslen i øvrigt	Nyt vejanlæg eller flytning af bestående vej
Krav om vejplan	Nej	Ja – konkret og offentliggjort, jf. § 43, stk. 2

Breddebegrænsning	100 m på statsveje/rutenummererede veje, 50 m på kommuneveje, jf. § 40, stk. 3	Ingen
Tidsbegrænsning	Nej – som udgangspunkt tidsubegrænset	Højest 10 år, kan forlænges med 10 år ad gangen, jf. § 41, stk. 3

Begge hjemler udløser samme retsvirkning: efter § 40, stk. 2 – som § 41, stk. 2 henviser til – må der på arealet foran byggelinjen ikke uden vejmyndighedens tilladelse opføres ny bebyggelse eller tilbygning, foretages væsentlige forandringer i eksisterende bebyggelse, genopføres nedbrændt eller nedrevet bebyggelse eller etableres andre anlæg og indretninger af blivende art.

Af forarbejderne til § 40 i lovforslaget til den gældende vejlov fremgår formålet:

Formålet med en vejbyggelinje efter denne bestemmelse er at billiggøre en senere vejudvidelse for det offentlige og sikre grundejeren mod senere krav om nedrivning af bygninger mv., der lige så godt kan placeres andre steder på ejendommen.

Forarbejderne præciserer samtidig, at kriteriet "hensyn til færdslen" i praksis [er] meget bredt defineret og kan dække over samtlige aktiviteter, som vejen kan tænkes at betjene". Som en forpost til byggelinjerne kan vejmyndigheden efter § 42, stk. 1 nedlægge et forbud mod de samme foranstaltninger under forberedelsen af en vejplan – men kun for ét år og kun én gang, jf. § 42, stk. 2.

Endelig gælder reglerne kun offentlige veje. I den generelle udtalelse **23-01654** fastslog Vejdirektoratet, at der ikke findes hjemmel i privatvejsloven til at pålægge byggelinjer ved private fællesveje, og at vejlovens §§ 40-41 udelukkende gælder offentlige veje; i byer og bymæssige områder kan et vejudlæg efter privatvejslovens § 36 varetage tilsvarende hensyn. Se **23-01654**.

LOV [Vejloven § 3, stk. 1](#) [Vejloven § 40, stk. 1-5](#) [Vejloven § 41, stk. 1-3](#)
[Vejloven § 42, stk. 1-2](#) [Vejloven § 43, stk. 2](#)

PRAKSIS **Vejdirektoratet** · Byggelinjers retsgrundlag: Håndhævelse og anvendelse på private fællesveje

08.02.2023

§ 2 Retsvirkningen indtræder ved offentliggørelsen – tinglysning er alene en ordensforskrift

Dette er den mest konsoliderede linje i Vejdirektoratets praksis, og den er fastslået entydigt i to på hinanden følgende udtalelser.

I **23-02265** spurgte en kommune, om en vejbyggelinje kunne håndhæves, når den ikke var tinglyst.

Vejdirektoratet svarede, at retsvirkningen knytter sig til den offentlige kundgørelse, ikke til tinglysningen:

Vejdirektoratet udtaler, at en vejbyggelinje pålagt med hjemmel i vejloven er retsgyldig fra tidspunktet for dens offentliggørelse, uanset om den efterfølgende er blevet tinglyst på den berørte ejendom. Tinglysning er at betragte som en ordensforskrift i henhold til vejloven.

Systematikken følger direkte af loven. Efter § 43, stk. 1 skal pålægget offentliggøres, og direkte berørte ejere og brugere, hvis rettigheder fremgår af tingbogen, skal have meddelelse. Efter § 43, stk. 3 skal "[p]ålagte vejbyggelinjer ... respekteres af alle fra datoen for pålæggets offentliggørelse, uanset hvornår deres rettigheder

er erhvervet". Og [§ 43, stk. 4](#) placerer tinglysningen kronologisk EFTER klagefristernes udløb og klagesagens afgørelse – den kan altså begrebsmæssigt ikke være gyldighedsbetingelse.

Vejdirektoratet udleder heraf tre praksisregler:

- **Håndhævelse:** en korrekt offentliggjort eller meddelt byggelinje kan håndhæves over for alle, også uden tinglysning.
- **Meddelelse binder alene:** en ejer, der har modtaget direkte meddelelse, er bundet fra modtagelsestidspunktet, uanset om offentliggørelse har fundet sted.
- **Sagsbehandling:** kommunen bør realitetsbehandle en dispensationsansøgning vedrørende en gyldigt pålagt, men ikke-tinglyst byggelinje. Er pålægget derimod hverken offentliggjort eller meddelt, har det ingen retsvirkning, og ejeren skal oplyses herom; kommunen kan da overveje at pålægge byggelinjen korrekt med virkning for fremtiden.

Linjen blev bekræftet i [EMN-2026-11449](#), hvor Vejdirektoratet om en byggelinje 3 m inde på ca. 60 matrikler konkluderede, at "vejbyggeplaner pålagt efter Vejloven træder i kraft og skal respekteres ved offentliggørelse, uafhængigt af om de er tinglyst".

Samme tankegang genfindes uden for byggeplanområdet. I [EMN-2025-29987](#) fastslog Vejdirektoratet, at tinglysning heller ikke er gyldighedsbetingelse for adgangs begrænsninger, og at tinglysningspligten "alene [har] til formål at oplyse og sikre kendskab til begrænsningen, især for fremtidige købere" – med støtte i forarbejderne til [Tinglysningsloven § 2](#), hvorefter tinglysning af visse offentligretlige restriktioner udelukkende tjener et oplysende formål.

LOV	Tinglysningsloven § 2	Vejloven § 43, stk. 1-4	
PRAKSIS	Vejdirektoratet · Vejdirektoratets udtalelse om vejbyggeplan i lokalplan – gyldighed, tinglysning og lovhjemmel (EMN-2026-11449)		17.04.2026
	Vejdirektoratet · Tinglysning er ikke en gyldighedsbetingelse for adgangs begrænsninger		09.07.2025
	Vejdirektoratet · Vejbyggeplanens Gyldighed Uden Tinglysning		22.02.2023

§ 3 Gyldigheden overlever myndighedsskifte, alder og manglende digital kortvisning

Konsekvensen af, at retsvirkningen knytter sig til den oprindelige pålæggelse, er, at en byggelinje er bemærkelsesværdigt robust over for senere ændringer i den administrative virkelighed. Det illustreres af [EMN-2025-29043](#), der angik en nedbrændt syltefabrik fra 1800-tallet på Samsø, hvis genopførelse blev kompliceret af en tinglyst vejbyggeplan fra 1936 langs en tidligere amtsvej, der ved strukturreformen var overgået til kommunal status.

Vejdirektoratet lagde vægt på tre forhold:

- **Myndighedsskifte ændrer intet.** Når en vej skifter status fra amtsvej til kommunevej, overtager kommunen ansvaret som vejmyndighed, men "selve vejbyggeplanens juridiske virkning består uændret". Formålet – at sikre fremtidig vejudvidelse – berøres ikke af strukturreformen.
- **Alder er irrelevant.** En byggelinje fra 1936 pålagt efter datidens lovgivning har fortsat retsvirkning; efter [§ 43, stk. 3](#) skal den respekteres af alle "uanset hvornår deres rettigheder er erhvervet".

- **Digital kortvisning er uden betydning.** Vejdirektoratet fastslog dette entydigt: en vejbyggelinjes gyldighed er fuldstændig uafhængig af, om den er synlig på kort.plandata.dk. Siden administreres af Plan- og Landdistriktsstyrelsen, og manglende opslag eller visning påvirker ikke retsvirkningen. "Den afgørende faktor er den oprindelige pålæggelse og tinglysning."

At reglerne rækker langt tilbage, er ikke tilfældigt. Vejdirektoratets egen [Vejledning i lov om offentlige veje](#) redegør for kæden: byggelinjer blev indført ved lov nr. 275 af 28. november 1928 om fastsættelse af byggelinjer ved veje og gader, videreført i kapitel IV, §§ 40-46, i lov nr. 95 af 29. marts 1957 om bestyrelsen af de offentlige veje (vejbestyrelsesloven), dernæst i kapitel 4, §§ 34-42, i lov nr. 312 af 9. juni 1971 om offentlige veje, og endelig – med begrebsskiftet fra "byggelinje" til "vejbyggelinje" og uden tilsigtet materiel ændring – i den gældende vejlovs §§ 40-47. Den lange kontinuitet er netop grunden til, at 1936-linjer stadig kan håndhæves.

Den praktiske konsekvens for ejere og rådgivere er skarp: tingbogen og plandata er ikke udtømmende kilder. [§ 43, stk. 5](#) forpligter vejmyndigheden til på ejerens anmodning at oplyse byggelinjernes beliggenhed, og [§ 43, stk. 6](#) pålægger bygherren en selvstændig undersøgelsespligt, inden byggearbejde iværksættes.

LOV

Vejloven § 43, stk. 3, 5-6

PRAKSIS

Vejdirektoratet · Vejbyggelinjers Gyldighed ved Overgang fra Amtsvej til Kommunevej og Mulighed for Dispensation 04.07.2025

Hvad Vejdirektoratet lægger vægt på ved prøvelsen af selve byggelinjepålægget

Vejdirektoratet prøver efter [Vejloven § 132, stk. 1](#) alene retlige spørgsmål – men hjemmelsgrundlaget for et byggelinjepålæg ER et retligt spørgsmål, og her er prøvelsen intensiv. Et klart mønster tegner sig på tværs af afgørelserne: **når kommunen vælger forkert hjemmel eller mangler den offentliggjorte vejplan, ophæves pålægget.**

1. Hjemmelsvalget mellem § 40 og § 41 er afgørende. I [20-10395](#) ophævede Vejdirektoratet Aarhus Kommunes pålæg langs Viby Ringvej. Kommunen havde brugt § 41 til at sikre areal til en ombygning af krydset Ringvejen/Silkeborgvej, eventuelt i to niveauer. Vejdirektoratet fandt, at en ombygning af et eksisterende kryds er en **udvidelse af et bestående vejanlæg** – og dermed omfattet af § 40, ikke § 41. Direktoratet bemærkede tillige, at kommunen sandsynligvis anvendte § 41 for at omgå breddebegrænsningen i § 40, stk. 3 (50 m på kommuneveje), da projektet krævede op til 145 m. Vejdirektoratet accepterer altså ikke, at § 41 bruges som omvej uden om § 40's kvantitative grænser.

2. Vejplanen skal geografisk dække netop den ejendom, der pålægges byggelinje. Dette er prøvet to gange over for samme kommune samme dag. I [22-08575](#) og [22-05555](#) havde Silkeborg Kommune pålagt 10-årige byggelinjer efter § 41 til en fremtidig forlængelse af Vestre Højmarksvej. Problemet var, at den offentliggjorte vejplan viste linjeføringen **vest** for Funder Skolevej, mens de ramte ejendomme lå **øst** herfor. Kommunen argumenterede, at linjeføringen i kommuneplanen blot var en overordnet arealreservation, og at stregens dækning afhang af zoomniveau. Vejdirektoratet afviste dette: uanset zoomniveau lå den viste linjeføring klart vest for vejen, og hjemmelsbetingelsen i [§ 43, stk. 2](#) var derfor ikke opfyldt. Begge pålæg blev ophævet og hjemvist – kommunen måtte først vedtage og offentliggøre en ny vejplan, der korrekt omfattede de berørte arealer.

3. Et konkret vejprojekt kræves derimod IKKE ved § 40. I [EMN-2026-11449](#) præciserede Vejdirektoratet, at vejbyggelinjer kan fastsættes af hensyn til fremtidig vejudvidelse eller til færdslen (fx oversigt ved kryds), og at der ikke kræves, at et konkret vejprojekt er besluttet på pålægstidspunktet. Reglerne har "primært til formål at forebygge unødigt fordyrelse eller vanskeliggørelse af senere vejanlæg". Der er ingen modstrid med Silkeborg-sagerne: vejplankravet er specifikt for § 41, mens § 40 netop er den forebyggende, projektafhængige hjemmel.

4. Manglende hjemmelsangivelse er en garantiforskriftsmangel. I samme udtalelse behandlede Vejdirektoratet en lokalplan, der fastlagde en byggelinje uden nogen henvisning til § 40 eller § 41. Efter [Forvaltningsloven § 24, stk. 1](#) skal skriftlige afgørelser begrundes med henvisning til de retsregler, de er truffet efter. Begrundelsesreglen er en garantiforskrift, og tilsidesættelse medfører formodning for, at afgørelsen er påvirket af fejlen. Formodningen kan afkræftes, hvis forvaltningen godtgør, at manglen var uden betydning i det konkrete tilfælde. Kan uvæsentligheden ikke dokumenteres, annulleres afgørelsen.

Dette knytter an til Vejdirektoratets generelle linje om **skøn under regel** som retlig fejl. I [EMN-2025-47013](#) om en oversigtsservitut fra 1971 ophævede direktoratet kommunens afslag, fordi begrundelsen nøjedes med generelle henvisninger til "vejledende principper" i vejreglerne uden at redegøre for trafikens art og omfang eller udviklingen siden 1971 – kommunen havde dermed sat sit skøn under regel. Samme figur ses i [EMN-2025-39077](#) om en overkørsel. Endelig bærer myndigheden bevisbyrden for de faktiske forudsætninger: i [EMN-2025-43339](#) fastslog Vejdirektoratet, at kommunen efter undersøgelsesprincippet først skal dokumentere vejens status og udstrækning, før byrdefulde initiativer iværksættes.

LOV	Forvaltningsloven § 24, stk. 1	Vejloven § 40, stk. 3	Vejloven § 41, stk. 1
	Vejloven § 43, stk. 2	Vejloven § 132, stk. 1	
PRAKSIS	Vejdirektoratet · Vejdirektoratets udtalelse om vejbyggelinje i lokalplan – gyldighed, tinglysning og lovhjemmel (EMN-2026-11449) 17.04.2026		
	Vejdirektoratet · Vejdirektoratet ophæver afslag på ophævelse af oversigtsservitut grundet begrundelsesmangler og manglende skønsudøvelse 08.01.2026		
	Vejdirektoratet · Afgørelse om udskillelse af offentlige veje i matriklen og bevisbyrde for vejstatus 12.11.2025		
	Vejdirektoratet · Kommunalt afslag på udvidelse af overkørsel ophæves grundet begrundelsesmangler og manglende konkret skønsudøvelse 14.10.2025		
	Vejdirektoratet · Ophævelse af vejbyggelinje: Kommune manglede hjemmel da vejprojekt ikke var i vejplan 31.05.2022		
	Vejdirektoratet · Pålæg af vejbyggelinje ophævet: Ejendom var ikke omfattet af den offentliggjorte vejplan 31.05.2022		
	Vejdirektoratet · Ulovligt pålæg af vejbyggelinjer: Krav om konkret vejplan for anvendelse af vejlovens § 41 02.10.2020		

Rækkevidden af forbuddet mod "anlæg og indretninger af blivende art"

§ 5

Byggeforbuddet i [§ 40, stk. 2](#) rammer bredere, end mange grundejere forventer. Forarbejderne til bestemmelsen angiver en ikke-udtømmende liste:

Begrebet "anlæg af blivende art" dækker bl.a. over jordvolde, kirkegårde, sportspladser, mure, organiseret skovrejsning og ledninger.

Vejdirektoratet har i [EMN-2026-11449](#) udvidet og konkretiseret listen betydeligt. Begrebet dækker her også tankanlæg, grusgrave og ledninger – herunder **fjernvarme** samt fiber- og telefonkabler – og direktoratet fastslog udtrykkeligt, at også **teknikskabe** til ledninger og **fliser i indkørsler** er omfattet og dermed kræver dispensation fra vejmyndigheden. Det er en markant lav tærskel: helt almindelige anlægsarbejder på egen grund udløser dispensationspligt.

Forbuddet mod "væsentlige forandringer i eksisterende bebyggelse" har en tilsvarende kant. Forarbejderne trækker grænsen efter formålet, ikke efter det ydre:

Forbuddet mod væsentlige forandringer i eksisterende bebyggelse gælder også, selvom de ikke giver sig udslag i bebyggelsens ydre. En modernisering af bygningen, for eksempel ved indlæggelse af centralvarme, bygning af badeværelse eller lignende, falder dog ikke ind under forbuddet. Derimod vil en ombygning af en ejendom til andre formål eller erstatning af en træbygning med en stenbygning falde ind under forbuddet.

Præcis dette kriterium var i spil i **22-15443** om 3. Limfjordsforbindelsen (se næste sektion), hvor spørgsmålet var, om en ændret anvendelse fra værksted til beboelse udgør en "væsentlig forandring". Efter forarbejdernes sontring er "ombygning af en ejendom til andre formål" netop omfattet.

To afgrænsninger er værd at holde fast i:

- **Bestående lovlige forhold berøres ikke.** Vejdirektoratets [vejledning](#) understreger: "De ting, som du lovligt har etableret på din ejendom inden for det område, der nu er omfattet af vejbyggelinjen, kan du lovligt fortsætte med, og de skal erstattes fuldt ud ved en ekspropriation." Byggelinjen virker fremadrettet.
- **Højdereglens i § 40, stk. 5** er en selvstændig, ofte overset begrænsning: opføres en bygning eller et anlæg af blivende art ikke med sin jordlinje i samme højde som den fremtidige vejhøjde, skal det rykkes tilbage svarende til to gange højdeforskellen plus mindst 1,5 m passagebredde – medmindre vejmyndigheden tillader andet.

LOV	Vejloven § 40, stk. 2, 5	
PRAKSIS	Vejdirektoratet · Vejdirektoratets udtalelse om vejbyggelinje i lokalplan – gyldighed, tinglysning og lovhjemmel (EMN-2026-11449)	17.04.2026
	Vejdirektoratet · Vejdirektoratet ophæver kommunalt afslag vedrørende vejbyggelinje for statsligt vejprojekt	02.01.2023

§ 6 Dispensation: hensynsafvejningen, vilkårsadgangen og det forhold at byggelinjen består

Vejmyndigheden kan dispensere fra byggeforbuddet efter [§ 40, stk. 2](#). Praksis og vejledning fastlægger tre kerneprincipper.

1. Dispensationen ophæver ikke byggelinjen. Dette fastslog Vejdirektoratet utvetydigt i [EMN-2025-29043](#): en dispensation indebærer "automatisk *ikke* en ophævelse af selve vejbyggelinjen, hverken helt eller delvist". Byggelinjen består altså uændret som sikringslinje, og enhver senere foranstaltning kræver ny tilladelse.

2. Dispensationen kan betinges af en erstatningsfri fjernelsesklausul. I samme sag accepterede Vejdirektoratet, at myndigheden stiller vilkår om, "at ejeren ikke kan kræve erstatning, hvis kommunen senere skal udvide vejen og bygningen derfor skal fjernes". Kommunen kan desuden tidsbegrænse garantien. Vilkåret er

den logiske pendant til byggeforbuddets formål: dispensationen må ikke genindføre den fordyrelse, byggelinjen skulle forhindre.

3. Afgørelsen skal bero på en konkret afvejning. Vejdirektoratets [vejledning](#) opstiller rammen:

Som nævnt er vejbyggelinjer en principielt erstatningsfri regulering af den private ejendomsret. Dette betyder, at muligheden for at sikre vejanlæg med vejbyggelinjer skal anvendes med omtanke. Det bør også have betydning for den måde, hvorpå vejmyndigheden behandler ansøgninger om tilladelse (dispensation) til at foretage en handling nævnt i § 40, stk. 2, og de eventuelle vilkår, som fastsættes for tilladelsen.

Heroverfor står, at lovgiver netop ved at have sikringsregler anerkender behovet for at begrænse ejerens råden "til fordel for det fælles gode - en tidssvarende og effektiv infrastruktur". Vejledningen anviser, at vejmyndigheden skal inddrage ansøgerens begrundelse, herunder at den almindelige samfundsøkonomiske udvikling taler for, at grundejere løbende vedligeholder og forbedrer deres ejendomme, og afveje dette mod hensyn til planlægning, udvikling af vejnettet, trafikssikkerhed samt **aktualiteten af en eventuel arealerhvervelse**.

En særlig procedureregulering gælder ved § 41-byggelinjer: efter [§ 41, stk. 5](#) skal de vejmyndigheder, der har udtalt sig om pålægget efter stk. 4, høres, inden der gives tilladelse, hvis tilladelsen i væsentlig grad vil berøre planerne for vejens udbygning – og det samme gælder, hvis vejmyndigheden vil ophæve byggelinjen.

Endelig går grænsen ved anden lovgivning. I [EMN-2024-86603](#) fastslog Vejdirektoratet som generel vurdering, at kravene efter vejloven og efter en lokalplan gælder **kumulativt** – en ønsket anvendelse kan dermed kræve både tilladelse efter vejloven og dispensation fra eller ændring af lokalplanen. En dispensation fra vejbyggelinjen løser altså ikke ejerens planretlige problem, og omvendt.

LOV	Vejloven § 40, stk. 2	Vejloven § 41, stk. 4-5	
PRAKSIS	Vejdirektoratet · Vejdirektoratets generelle udtalelse om forrang mellem vejloven og planloven – kumulativt krav ved anvendelse af matrikulært vejareal		28.05.2026
	Vejdirektoratet · Vejbyggelinjers Gyldighed ved Overgang fra Amtsvej til Kommunevej og Mulighed for Dispensation		04.07.2025

Rette vejmyndighed ved statslige vejprojekter – 3.

§ 7 Limfjordsforbindelsen

Kompetencespørgsmålet kan afgøre en sag alene. Det viser [22-15443](#), hvor en borger ønskede en del af en bygning omregistreret i BBR fra "værksted" til "beboelse". Ejendommen var omfattet af en tinglyst deklaration om en vejbyggelinje pålagt af hensyn til det statslige motorvejsprojekt **3. Limfjordsforbindelse (Egholmlinjen)**. Aalborg Kommune behandlede anmodningen som en dispensationsansøgning og meddelte afslag med henvisning til, at der var tale om en "væsentlig forandring" i strid med [§ 40](#).

Vejdirektoratet gav klageren medhold i, at kommunen slet ikke var kompetent, og ophævede afgørelsen som ugyldig. Direktoratet lagde vægt på:

- Vejbyggelinjen var pålagt for at sikre arealer til et **fremtidigt statsligt motorvejsprojekt**.
- I sager, der vedrører statsveje, er Vejdirektoratet vejmyndighed, jf. [Vejloven § 3, stk. 1, nr. 2](#).
- Kompetencen til at dispensere efter [§ 40, stk. 2](#) tilfaldt derfor Vejdirektoratet.
-

Den tinglyste deklaration pegede desuden utvetydigt på Vejdirektoratet som påtaleberettiget og som oplysende myndighed.

Vejdirektoratet anses for rette myndighed til at tage stilling til eventuel dispensation fra deklaration om byggelinje til fordel for statens motorvejsprojekt (3. Limfjordsforbindelse/Egholmlinjen).

Afgørelsen viser, at det er **byggelinjens formål**, ikke arealets geografiske beliggenhed eller den lokale administration, der bestemmer kompetencen. Ligger byggelinjen der for at sikre en statsvej – også en blot planlagt statsvej – er Vejdirektoratet både vejmyndighed og dispensationsmyndighed. Definitionen i § 3, stk. 1, nr. 8 af vejbyggelinjen som en sikringslinje "med vejmyndigheden som påtaleberettiget" understøtter dette: påtaleretten følger den myndighed, hvis vej sikres.

Systemet er understøttet af flere koordinationsregler. Efter § 41, stk. 4 skal de berørte kommunalbestyrelser høres, inden der pålægges byggelinjer til en statsvej, og efter § 43, stk. 2 skal Vejdirektoratet underrette kommunalbestyrelserne om pålægget. Omvendt skal kommunalbestyrelsen efter § 42, stk. 3 orientere Vejdirektoratet, inden den giver tilladelse til byggeri eller andre foranstaltninger, der må forventes at komme i strid med vejlinjen for en statsvej under planlægning, som endnu ikke er sikret ved byggelinjer – og nedlægger Vejdirektoratet ikke forbud inden 2 måneder, kan tilladelsen gives. Vejdirektoratet henviste i øvrigt spørgsmålet om selve BBR-registreringen til Skatteministeriet som rette ressortmyndighed.

LOV

Vejloven § 3, stk. 1

Vejloven § 40, stk. 2

Vejloven § 41, stk. 4

Vejloven § 42, stk. 3

Vejloven § 43, stk. 2

PRAKSIS

Vejdirektoratet · Vejdirektoratet ophæver kommunalt afslag vedrørende vejbyggelinje for statsligt vejprojekt

02.01.2023

§ 8 Overtagelsesretten efter § 44 – tre selvstændige hjemler og en skarp kompetencedeling

Fordi byggelinjepålæg som udgangspunkt er erstatningsfrit, er § 44 ejerens sikkerhedsventil. Forarbejderne formulerer balancen præcist:

Vejbyggelinjepålæg anses som en almindelig regulering af ejendomsretten og er som sådan principielt erstatningsfrit. [...] I de tilfælde, hvor vejbyggelinjepålæg virker særligt indgribende, har en ejer af et areal, der pålægges vejbyggelinjer, adgang til at begære sin ejendom helt eller delvist overtaget af vejmyndigheden.

Bestemmelsen rummer **tre selvstændige hjemler**:

Hjemmel	Betingelse	Frist
§ 44, stk. 1	Ejeren afskæres fra en udnyttelse, der er økonomisk rimelig og forsvarlig under hensyn til arealets beliggenhed og beskaffenhed, og som svarer til udnyttelsen af tilgrænsende og omliggende arealer	6 mdr. ved § 40-linjer; ingen frist ved § 41-linjer
§ 44, stk. 2	Arealet er i ikke uvæsentligt omfang pålagt byggelinjer, som hindrer afhændelse , og der foreligger særlige personlige grunde hos ejeren	Som ovenfor

§ 44, stk. 3	Kun en del af ejendommen er pålagt byggelinje, og restejendommen bliver så lille eller af en sådan beskaffenhed, at den ikke hensigtsmæssigt kan bevares selvstændigt, eller ikke kan udnyttes rimeligt	Som ovenfor
--------------	---	-------------

Hvad er "særlige personlige grunde"? Forarbejderne angiver: "Særlige personlige grunde kan være sygdom, alder, familieførøgelse eller andre sociale årsager." Her ligger det centrale praksisbidrag: i [EMN-2025-20633](#) fastslog Vejdirektoratet, at et **dødsbo** – som juridisk person – ikke kan påberåbe sig særlige personlige grunde efter stk. 2. Resultatet følger naturligt af de opregnede eksempler, der alle forudsætter en fysisk persons livsforhold. Bemærk, at stk. 2 blev udvidet ved den gældende vejlov: hvor den tidligere vejlovs § 38, stk. 1, 2. pkt., alene omfattede § 35-byggelinjer (nu § 41), omfatter bestemmelsen nu også § 40-linjer. Forarbejderne begrundet det med, at "[p]raksis har endvidere udviklet sig i denne retning hos taksationsmyndighederne, og lovtæksten vil derfor bringes i overensstemmelse med denne praksis".

Fristerne i stk. 4. Begæring om overtagelse ved § 40-linjer skal fremsættes inden 6 måneder efter, at ejeren har fået meddelelse om pålægget, eller efter at endelig klageafgørelse er meddelt. Vejmyndigheden kan dispensere fra fristen, når særlige grunde foreligger – og forarbejderne giver et lærebogseksempel, der rammer Samsø-sagen direkte: "Særlige grunde foreligger, når der opstår en ny situation for ejendommen, for eksempel hvis en bygning nedbrænder, og vejbyggelinjerne hindrer dens genopførelse." For § 41-linjer gælder **ingen frist**.

Kompetencedelingen. Dette er det springende punkt i praksis. Afslår vejmyndigheden begæringen, eller kan der ikke opnås enighed om erstatningen, henvises sagen efter [§ 44, stk. 5](#) til taksationsmyndighederne i [§§ 105 og 106](#). Efter [§ 44, stk. 6](#) er det **taksationsmyndighederne – ikke Vejdirektoratet – der afgør, om ejerens krav skal imødekommes**, og som fastsætter erstatningen efter § 103. For statsveje, herunder planlagte statsveje, behandles sagen efter [§ 44, stk. 7](#) af myndighederne i ekspropriationsprocesloven – dvs. ekspropriationskommissionerne med klageadgang til de statslige taksationskommissioner. Forarbejderne begrundet dette med hensynet til "en større gennemsigtighed og forudsigelighed for parterne". Transportministeren kan efter [§ 44, stk. 8](#) bestemme, at sagen i stedet behandles af taksationsmyndighederne i [§§ 105-106](#).

Grænsen håndhæves konsekvent. I [22-02844](#) krævede en borger erstatning for betydelig værdiforringelse efter mangeårige § 41-byggelinjer langs Clausholmvej, som Randers Kommune nu aflyste for i stedet at pålægge § 40-linjer 10 m fra vejmidten. Vejdirektoratet afviste klagen på to selvstændige grunde: dels var klageren ikke klageberettiget vedrørende de nye § 40-linjer, da ejendommen lå uden for dem; dels lå erstatningskravet uden for direktoratets kompetence efter [§ 132, stk. 1](#), idet sager om erstatning som følge af vejbyggelinjer efter § 44 hører under taksationsmyndighederne. Samme afgrænsning ses i [23-15347](#), hvor direktoratet kunne prøve lovligheden af en ekspropriationsbeslutning, men ikke erstatningens størrelse.

Delingen har dybe rødder. [Betænkning nr. 330/1963 om gennemgang af ekspropriationslovgivningen, s. 68](#) behandlede netop retten til at kræve hele ejendommen overtaget – med udtrykkelig henvisning til vejbestyrelseslovens § 26, stk. 1, forgængerer til § 44, stk. 3 – og fastslog begrundelsen for kompetencedelingen:

Reglernes nøje samhörighed med erstatningsudmålingen medfører, at disse spørgsmål må behandles i forbindelse med erstatningsfastsættelsen og afgøres af de erstatningsfastsættende myndigheder. Ekspropriationskommissionens skøn kan omgøres af taksationskommissionen. Domstolene kan efterprøve sidstnævnte kommissions afgørelse.

Vejloven § 132, stk. 1

PRAKSIS	Vejdirektoratet · Fortolkning af Vejlovens § 44 om overtagelse af arealer pålagt vejbyggelinje ved særlige personlige grunde	02.05.2025
	Vejdirektoratet · Afvisning af klage over erstatning ved ekspropriation: Vejdirektoratet henviser til taksationsmyndighederne	31.10.2023
	Vejdirektoratet · Afvisning af klage over ændrede vejbyggelinjer og erstatningskrav på grund af manglende klageberettigelse og kompetence	31.05.2022

§ 9 Tidsbegrænsning, forlængelse og pligten til at aflyse byggelinjen

Modstykket til § 41-byggelinjens ubegrænsede bredde er dens tidsbegrænsning. Efter § 41, stk. 3 kan sådanne byggelinjer pålægges for højst 10 år ad gangen og kan forlænges med indtil 10 år ad gangen. Vejdirektoratets [vejledning](#) angiver formålet:

Formålet med tidsbegrænsningen er, at vejmyndigheden regelmæssigt skal vurdere, om den pågældende arealreservation fortsat bør opretholdes, således at reservationerne ikke "glemmes" i den videre planlægning af vejinfrastrukturen.

Vejledningen præciserer tillige overgangsspørgsmålet: § 35-byggelinjer efter den gamle vejlov har siden 1. juli 1999 kun kunnet have en varighed på maksimalt 10 år, hvorefter de skal fornys efter de regler, der gælder på fornyelsestidspunktet – dvs. efter den nye vejlovs regler.

Hertil kommer en selvstændig **aflysningspligt**. Efter § 22, stk. 2 gælder:

Når et anlæg er slettet fra vejplanen, skal vejmyndighederne sørge for, at vejbyggelinjer eller anden sikring til anlæggets gennemførelse ophæves, og at forholdene berigtiges i tingbogen.

Denne bestemmelse var omdrejningspunktet i [EMN-2025-37645](#), hvor en kommune spurgte om en byggelinje 20 m fra vejmidte i en lokalplan fra 1980: var den en vejbyggelinje i vejlovens forstand, var den forældet efter 10 år som følge af § 41, stk. 3, når kommunen ingen vejprojekter havde på strækningen, og skulle den aflyses i tingbogen efter § 22? Vejdirektoratet understregede sine kompetencegrænser: da lokalplaner udstedes med hjemmel i planloven og ikke i vejlovgivningen, kunne direktoratet ikke fortolke den konkrete lokalplan eller forhåndsgodkende kommunens planlagte håndtering.

Den praktiske vej gennem problemet leverede [23-01654](#): håndhævelsen afhænger af **hjemlen**. Byggelinjer pålagt efter vejlovens §§ 40-41 (eller tilsvarende tidligere lovgivning) håndhæves efter vejloven. Er byggelinjen fastsat i en lokalplan uden henvisning til vejlovgivningen, håndhæves den efter planloven. Er den pålagt ved tinglyst deklaration uden vejlovshenvisning, håndhæves den privatretligt. Kvalifikationen af hjemlen er altså det første – og ofte afgørende – skridt.

Aflysningspligten sås i praksis efterlevet i [22-02844](#), hvor Randers Kommune netop aflyste § 41-byggelinjerne langs Clausholmvej, fordi det projekt, de skulle sikre, var opgivet – og i stedet pålagde nye § 40-linjer. Sagen illustrerer, at overgangen fra § 41 til § 40 ikke er en formalitet: den nye linje har et andet formål, en anden breddegrænse og udløser en ny 6-måneders overtagelsesfrist efter § 44, stk. 4.

LOV

Vejloven § 22, stk. 2

Vejloven § 41, stk. 3

Vejloven § 44, stk. 4

PRAKSIS

Vejdirektoratet · Vejbyggelinjer i lokalplan: Fortolkning af Vejlovens bestemmelser om tidsbegrænsning og håndhævelse

23.09.2025

Vejdirektoratet · Byggelinjers retsgrundlag: Håndhævelse og anvendelse på private fællesveje	08.02.2023
Vejdirektoratet · Afvisning af klage over ændrede vejbyggelinjer og erstatningskrav på grund af manglende klageberettigelse og kompetence	31.05.2022

§ 10 Klagebehandling og sagsgang ved Vejdirektoratet

Prøvelsens genstand og intensitet. Efter [Vejloven § 132, stk. 1](#) kan kommunalbestyrelsernes afgørelser påklages til transportministeren "for så vidt angår retlige spørgsmål". Kompetencen udøves af Vejdirektoratet efter [bekendtgørelse om Vejdirektoratets opgaver og beføjelser](#), hvis § 2 opregner behandling af klage- og tvistsager blandt direktoratets overordnede opgaver. Direktoratet kan ikke tilsidesætte kommunens skøn inden for lovens rammer eller vurdere, om en afgørelse er rimelig eller hensigtsmæssig – kun om den er lovlig. Grænsen er dog ikke så snæver, som den lyder: hjemmelsvalg, begrundelsespligt, undersøgelsesprincippet og forbuddet mod at sætte skønnet under regel er alle **retlige** spørgsmål, og det er netop dér, byggelinjesagerne afgøres.

Der skal foreligge en afgørelse. Vejdirektoratet afviser konsekvent klager over faktisk forvaltningsvirksomhed og over ikke-endelige tilkendegivelser. I [EMN-2024-620212](#) blev en klage afvist, fordi kommunens brev var tydeligt markeret som udkast med vandmærker.

Klageberettigelse. Der kræves en **væsentlig og individuel** interesse. I [22-02844](#) var klageren ikke klageberettiget vedrørende de nye § 40-byggelinjer, fordi hans ejendom lå uden for dem – trods at han havde været direkte ramt af de nu aflyste § 41-linjer. Kriteriet er altså, om ejendommen faktisk er omfattet af den påklagede byggelinje, ikke om klageren har en historisk eller økonomisk interesse i sagen.

Kompetencegrænsen mod planloven. Vejdirektoratet erklærer sig systematisk inkompetent, når afgørelsen hviler på planloven. Det gælder byggelinjer i lokalplaner uden vejlovshjemmel ([EMN-2026-11449](#) og [EMN-2025-37645](#), begge med henvisning til Plan- og Landdistriktsstyrelsen), landzonetilladelser ([22-14372](#)) og lokalplaners vejudlæg ([EMN-2024-611436](#)).

Frister og gebyr.

- Klagefristen er **4 uger** fra afgørelsens meddelelse, jf. [§ 132, stk. 3](#); for beslutninger, der skal offentliggøres – som byggelinjepålæg efter [§ 43, stk. 1](#) – regnes fristen fra offentliggørelsen. Vejdirektoratet kan se bort fra overskridelse, når der er særlig grund dertil, efter forud indhentet erklæring fra vejmyndigheden.
- Klage har **ikke opsættende virkning**, medmindre andet bestemmes, jf. [§ 132, stk. 4](#). Praksis er restriktiv. I [EMN-2025-19713](#) afviste Vejdirektoratet opsættende virkning trods et anført tab på ca. 900.000 kr.: "Normalt vil der kun være grundlag for at meddele opsættende virkning i tilfælde, hvor anden skade end ren økonomisk skade vil kunne blive resultatet af, at klagen ikke tillægges opsættende virkning." Direktoratet foretager samtidig en foreløbig lovlighedsvurdering af, om afgørelsen er **åbenbart ulovlig**.
- Gebyr** opkræves ikke for klager efter vejloven. Gebyret på 1.000 kr. i [bekendtgørelse om betaling af gebyrer efter lov om private fællesveje](#) gælder alene klager efter privatvejslovens § 87 – og da byggelinjer efter [23-01654](#) ikke kan pålægges ved private fællesveje, er byggelinjeklager gebyrfri.

Afgørelsen er bindende. Til forskel fra flere private klagenævn træffer Vejdirektoratet som rekursmyndighed bindende afgørelser: pålæg ophæves og hjemvises, som det skete i [20-10395](#), [22-08575](#), [22-05555](#) og [22-15443](#).

Domstolsprøvelse. Afgørelser, der kan påklages, kan efter [§ 132, stk. 5](#) ikke indbringes for domstolene, før klageadgangen er udnyttet, og søgsmål skal anlægges inden **6 måneder** efter, at afgørelsen er meddelt.

Retstilstanden er stabil, men ikke statisk. §§ 40-44 er uændrede siden lovbekendtgørelsen af 3. maj 2024, og der er ingen vedtagne, ikke-konsoliderede ændringer hertil. Derimod er [§ 132](#) ændret ved [lov nr. 753 af 20. juni 2025](#) med virkning fra 1. juli 2025, hvorved der indsattes et nyt stk. 2, der afskærer klageadgangen for en række afgørelser om brug af vejareal – bl.a. [§ 80, stk. 1](#). Byggelinjeafgørelser efter §§ 40-44 er **ikke** omfattet af afskæringen. At ændringen bider, viser [EMN-2025-43831](#): her afvistes en klage over en tilladelse meddelt 18. juli 2025, fordi loven ikke indeholder en overgangsbestemmelse for sager påbegyndt før ikrafttrædelsen – og kommunens fejlslagne klagevejledning kunne ikke genskabe en lovligt afskåret klageadgang.

LOV	Vejloven § 43, stk. 1	Vejloven § 132, stk. 1, 3-5	
PRAKSIS	Vejdirektoratet · Vejdirektoratets udtalelse om vejbyggelinje i lokalplan – gyldighed, tinglysning og lovhjemmel (EMN-2026-11449)		17.04.2026
	Vejdirektoratet · Vejdirektoratet afviser klage over transformerstation på offentlig vej – ingen klageadgang efter vejlovens § 80		01.04.2026
	Vejdirektoratet · Vejbyggelinjer i lokalplan: Fortolkning af Vejlovens bestemmelser om tidsbegrænsning og håndhævelse		23.09.2025
	Vejdirektoratet · Afslag på opsættende virkning for klage over afvist stilladsreklame		27.05.2025
	Vejdirektoratet · Afvisning af klage over udkast til afgørelse om vejadgang og påbud		28.11.2024
	Vejdirektoratet · Lokalplan kan udlægge vejareal (vejudlæg), men ikke tildele brugsret (vejret)		30.09.2024
	Vejdirektoratet · Byggelinjers retsgrundlag: Håndhævelse og anvendelse på private fællesveje		08.02.2023
	Vejdirektoratet · Vejdirektoratet ophæver kommunalt afslag vedrørende vejbyggelinje for statsligt vejprojekt		02.01.2023
	Vejdirektoratet · Afvisning af klage over landzonetilladelse da kommunens afgørelse var baseret på planloven, ikke vejlovgivningen		27.11.2022
	Vejdirektoratet · Afvisning af klage over ændrede vejbyggelinjer og erstatningskrav på grund af manglende klageberettigelse og kompetence		31.05.2022
	Vejdirektoratet · Ophævelse af vejbyggelinje: Kommune manglede hjemmel da vejprojekt ikke var i vejplan		31.05.2022
	Vejdirektoratet · Pålæg af vejbyggelinje ophævet: Ejendom var ikke omfattet af den offentliggjorte vejplan		31.05.2022
	Vejdirektoratet · Ulovligt pålæg af vejbyggelinjer: Krav om konkret vejplan for anvendelse af vejlovens § 41		02.10.2020

§ 11 Sammenhængen med domstolspraksis og Grundlovens § 73

Hele byggelinjekonstruktionen hviler på en forudsætning: at pålægget er **erstatningsfri regulering** og ikke afståelse. [Grundloven § 73, stk. 1](#) bestemmer, at ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det, og at det kun kan ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning. Efter [§ 73, stk. 3](#) kan ethvert spørgsmål om ekspropriationsaktens lovlighed og erstatningens størrelse indbringes for domstolene, og prøvelsen af erstatningens størrelse kan ved lov henlægges til domstole oprettet i dette øjemed – den hjemmel, som taksationssystemet i [§§ 105-106](#) og [§ 44, stk. 5-7](#) bygger på.

Vejdirektoratets [vejledning](#) beskriver den etablerede retsstilling:

Vejmyndighedens meddelelse og offentliggørelse af påtænkte og af endelige vejbyggelinjer er i praksis en erstatningsfri regulering af din ejendom. I almindelighed mener taksationsmyndighederne og domstolene, at du som grundejer må

tåle disse indskrænkninger i den måde, du kan råde over din ejendom. Udbygningen af vejnettet er en del af den almindelige samfundsøkonomiske udvikling, som vi som borgere skal tåle.

Hvornår tipper reguleringen over i ekspropriation? Standarden er ikke særegen for vejretten, men den almindelige forfatningsretlige helhedsvurdering. [Betænkning nr. 1562/2016, s. 17](#) sammenfatter momenterne:

Som momenter, der må tillægges betydning ved udøvelsen af dette skøn, peger man navnlig på indgrebets formål, i hvilken grad indgrebet er generelt eller konkret (herunder om det rammer mange eller få personer), indgrebets intensitet, om indgrebet angår en fremtidig eller en aktuel rettighed, og om indgrebet går ud på at overføre rettigheden fra den hidtidige ejer til en ny eller på en tilintetgørelse af denne råden.

Anvendt på vejbyggelinjer peger flere momenter mod erstatningsfrihed: indgrebet overfører ingen rettighed, det angår en fremtidig udnyttelse frem for en aktuel (bestående lovlige forhold består), og det er begrundet i et vægtigt samfundsmæssigt hensyn. § 44 fungerer som lovgivers indbyggede sikkerhedsventil for de tilfælde, hvor **intensiteten** alligevel bliver for høj – hvad enten det skyldes afskåret økonomisk rimelig udnyttelse (stk. 1), blokeret afhændelse kombineret med særlige personlige grunde (stk. 2) eller en uanvendelig restejeendom (stk. 3).

Højesteret har ikke prøvet vejbyggelinjer direkte, men har fastlagt de rammer, som § 44-sagerne afvikles inden for:

- **Prøvelsen af taksationsmyndighedernes skøn er tilbageholdende.** I [Sag 130/2017](#) fastslog Højesteret med henvisning til [UfR 2017.3354](#), at der ikke kan ske tilsidesættelse af taksationsmyndighedens skøn over værditabets størrelse, "medmindre der er et sikkert grundlag herfor". En uafhængig skønsmands afvigende vurdering er ikke i sig selv tilstrækkelig. Da det efter [§ 44, stk. 6](#) er taksationsmyndighederne, der afgør både OM overtagelseskravet skal imødekommes og erstatningens størrelse, er dette den reelle prøvelsesstandard for § 44-afgørelser.
- **Ekspropriationsbeslutningens lovlighed prøves derimod fuldt ud, herunder proportionalitet.** I [Sag 15/2015](#) – der udsprang af en ekspropriation til cykelsti efter den dagældende vejlov og en godkendelse fra Vejdirektoratet – stadfæstede Højesteret en udsættelse, netop fordi "vurderingen af værdiforringelsen for de af ekspropriationen berørte ejendomme kan have betydning for landsrettens stillingtagen til, om Fredensborg Kommunes ekspropriationsbeslutning strider mod kravet om proportionalitet". Erstatningsniveauet er altså ikke isoleret fra gyldighedsprøvelsen. Samme figur ses i [BS-3813/2021-HJR](#) om Odense Letbane.
- **Grundlovens § 73-standard i infrastrukturprojekter.** Højesteret har anvendt standarden i [BS-18076/2021-HJR](#) om gyldigheden af ekspropriation til Hovedstadens Letbane, i [BS-44692/2021-HJR](#) om erstatning ved ekspropriation til støjvold, og i [BS-11936/2024-HJR](#) om fradrag for tilførte fordele ved Aarhus Letbane. Sagskomplekset omkring fradrag for fordele viser i øvrigt, at området fortsat er i bevægelse, jf. [BS-29564/2023-HJR](#).

Byretspraksis bekræfter kompetencedelingen. I [BS-666/2012-SON](#) behandlede retten netop kompetencefordelingen mellem domstole og taksationsmyndigheder i en sag efter den dagældende vejlov, og [BS-10203/2017-SVE](#) illustrerer domstolenes prøvelse af forventningsværdi ved ekspropriationserstatning. **Landsretten har derimod ikke prøvet vejbyggelinjespørgsmål**, hvilket er en naturlig følge af, at § 44-sagerne kanaliseres til taksationsmyndighederne frem for til de almindelige domstole i første omgang.

Denne arkitektur er ikke tilfældig. [Betænkning nr. 330/1963, s. 6](#) beskriver, at domstolenes medvirken efter § 73, stk. 3, er "af efterfølgende kontrollerende art", hvorfor det er overladt til forvaltningen at gennemføre

indgrebene og fastsætte erstatningerne. Og [Betænkning nr. 1569/2018 om ekspropriation efter planloven, s. 9](#) forklarer den sondring, der bærer § 44, stk. 7: kommunale ekspropriationer gennemføres oftest efter vejlovens kapitel 10, mens statslige ekspropriationer som hovedregel følger ekspropriationsprocessloven med Kommissarius for Øerne eller for Jylland. Det er præcis den dobbelthed, § 44, stk. 5-8 spejler.

At Vejdirektoratet holder sig strengt inden for sit spor – også når det koster – ses i [EMN-2025-29707](#), hvor direktoratet opretholdt en ekspropriation til cykelbaner under henvisning til det kommunale skøn og sin begrænsede klagekompetence.

LOV	Grundloven § 73, stk. 1, 3	Vejloven § 44, stk. 5-7	Vejloven § 105, stk. 1
PRAKSIS			
	Højesteret · Højesterets afgørelse om fradrag for fordele i ekspropriationserstatning ved etablering af Aarhus Letbane		23.10.2024
	Højesteret · Højesteret stadfæster afslag på henvisning af sager om ekspropriationserstatning til landsretten som 1. instans		08.12.2023
	Højesteret · Erstatning ved ekspropriation til støjvold: Ingen mererstatning for potentiel indtjening ved modtagelse af forurennet jord		14.02.2023
	Højesteret · Højesterets dom om gyldigheden af ekspropriation til Hovedstadens Letbane		26.09.2022
	Højesteret · Taksationsmyndighedens skøn over værditab ved opstilling af vindmøller kunne ikke tilsidesættes		29.06.2018
	Højesteret · Højesterets prøvelse af udsættelse af sag om ekspropriations gyldighed under afventning af erstatningsfastsættelse		29.04.2015
	Byretten · Ekspropriationserstatning for Støjvold: Vurdering af Forventningsværdi og Landbrugsjord		04.01.2019
	Byretten · Kendelse om erstatning efter ekspropriation - kompetencefordeling mellem domstole og taksationsmyndigheder		19.11.2012
	Vejdirektoratet · Opretholdelse af ekspropriation til cykelbaner og 2 minus 1 vej: Kommunalt skøn og begrænset klagekompetence		17.09.2025

§ 12 Sammenfatning: den røde tråd i Vejdirektoratets byggelinjepraksis

Vejdirektoratets praksis om vejbyggelinjer kan sammenfattes i fire bevægelser.

For det første er retsvirkningen løsrevet fra registrering. Byggelinjen virker fra offentliggørelsen – eller fra direkte meddelelse til ejeren – og hverken manglende tinglysning, manglende visning på kort.plandata.dk, høj alder eller skift af vejmyndighed rækker ved den. **23-02265** og **EMN-2026-11449** fastslår princippet; **EMN-2025-29043** viser rækkevidden, da en byggelinje fra 1936 langs en tidligere amtsvej stod ved magt. For ejere og rådgivere betyder det, at tingbog og plandata ikke er udtømmende kilder, og at forespørgselsretten efter § 43, stk. 5 og bygherrens undersøgelsespligt efter § 43, stk. 6 er de reelle sikkerhedsmekanismer.

For det andet prøves hjemmelsgrundlaget hårdt. Selv om Vejdirektoratet kun prøver retlige spørgsmål, er dette ikke en svag prøvelse på byggelinjeområdet. Kommunen skal vælge korrekt mellem § 40 (bestående vej, breddebegrænset, tidsubegrænset, ingen vejplan) og § 41 (nyt anlæg eller flytning, ubegrænset bredde, 10 år, konkret offentliggjort vejplan), og valget må ikke være strategisk motiveret af at undgå § 40's breddegrænse – det var netop det, der væltede pålægget i **20-10395**. Vejplanen skal geografisk ramme netop den ejendom, der pålægges byggelinje (**22-08575** og **22-05555**), og hjemlen skal fremgå af afgørelsen, da begrundelsespligten er en garantiforskrift (**EMN-2026-11449**). Fejl på disse punkter fører til ophævelse og hjemvisning – ikke til en påtale.

For det tredje er byrden på grundejeren reel, men modsvaret af en ventil. Forbuddet rammer bredt – fjernvarme, teknikskabe og fliser i indkørsel er alle "anlæg af blivende art" – og en dispensation ophæver ikke byggelinjen og kan betinges af en erstatningsfri fjernelsesklausul (**EMN-2025-29043**). Til gengæld giver [§ 44](#) ejeren tre selvstændige veje til at kræve overtagelse: afskåret økonomisk rimelig udnyttelse, hindret afhændelse kombineret med særlige personlige grunde, eller en uanvendelig restejendom. **EMN-2025-20633** indsnævrer stk. 2 til fysiske personer: et dødsbo kan ikke påberåbe sig særlige personlige grunde, hvilket harmonerer med forarbejdernes eksempler – sygdom, alder, familieførøgelse og andre sociale årsager forudsætter alle et menneske.

For det fjerde er kompetencelandskabet fragmenteret, og fejlnavigation er dyr. Byggelinjer til statslige vejprojekter administreres af Vejdirektoratet, ikke af kommunen, uanset hvor arealet ligger (**22-15443**). Byggelinjer i lokalplaner uden vejlovshjemmel hører under Plan- og Landdistriktsstyrelsen (**EMN-2026-11449**, **EMN-2025-37645**). Byggelinjer ved private fællesveje findes slet ikke i vejlovgivningen (**23-01654**). Og erstatnings- og overtagelsesspørgsmålet ligger uden for Vejdirektoratets kompetence: her afgør taksationsmyndighederne både OM kravet skal imødekommes og HVOR MEGET (**22-02844**, **23-15347**) – med den tilbageholdende domstolsprøvelse, Højesteret opstillede i **Sag 130/2017**, som endestation.

Den praktiske lære for en grundejer, der møder en vejbyggelinje, er derfor: undersøg hjemlen (§ 40, § 41, lokalplan eller deklaration?), undersøg om vejplanen faktisk dækker ejendommen, undersøg hvem der er rette myndighed, hold 4-ugers klagefristen efter [§ 132, stk. 3](#) for hjemmelsindsigelser – og hold **samtidig** 6-måneders fristen efter [§ 44, stk. 4](#) for en overtagelsesbegæring, der skal rejses et helt andet sted i systemet.

LOV

[Vejloven § 40, stk. 1-3](#)[Vejloven § 41, stk. 1, 3](#)[Vejloven § 43, stk. 5-6](#)[Vejloven § 44, stk. 1-4](#)[Vejloven § 132, stk. 3](#)

PRAKSIS

Højesteret · Taksationsmyndighedens skøn over værditab ved opstilling af vindmøller kunne ikke tilsidesættes	29.06.2018
Vejdirektoratet · Vejdirektoratets udtalelse om vejbyggelinje i lokalplan – gyldighed, tinglysning og lovshjemmel (EMN-2026-11449)	17.04.2026
Vejdirektoratet · Vejbyggelinjer i lokalplan: Fortolkning af Vejlovens bestemmelser om tidsbegrænsning og håndhævelse	23.09.2025
Vejdirektoratet · Vejbyggelinjers Gyldighed ved Overgang fra Amtsvej til Kommunevej og Mulighed for Dispensation	04.07.2025
Vejdirektoratet · Fortolkning af Vejlovens § 44 om overtagelse af arealer pålagt vejbyggelinje ved særlige personlige grunde	02.05.2025
Vejdirektoratet · Afvisning af klage over erstatning ved ekspropriation: Vejdirektoratet henviser til taksationsmyndighederne	31.10.2023
Vejdirektoratet · Vejbyggelinjes Gyldighed Uden Tinglysning	22.02.2023
Vejdirektoratet · Byggelinjers retsgrundlag: Håndhævelse og anvendelse på private fællesveje	08.02.2023
Vejdirektoratet · Vejdirektoratet ophæver kommunalt afslag vedrørende vejbyggelinje for statsligt vejprojekt	02.01.2023
Vejdirektoratet · Ophævelse af vejbyggelinje: Kommune manglede hjemmel da vejprojekt ikke var i vejplan	31.05.2022
Vejdirektoratet · Pålæg af vejbyggelinje ophævet: Ejendom var ikke omfattet af den offentliggjorte vejplan	31.05.2022
Vejdirektoratet · Afvisning af klage over ændrede vejbyggelinjer og erstatningskrav på grund af manglende klageberettigelse og kompetence	31.05.2022
Vejdirektoratet · Ulovligt pålæg af vejbyggelinjer: Krav om konkret vejplan for anvendelse af vejlovens § 41	02.10.2020

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Grundloven § 73	stk. 1	Vejloven § 40	stk. 1-5
Vejloven § 41	stk. 1-5	Vejloven § 43	stk. 1-4
Vejloven § 44	stk. 1-8	Vejloven § 132	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

33 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

6

23.10.2024	Højesterets afgørelse om fradrag for fordele i ekspropriationserstatning ved etablering af Aarhus Letbane	6411-7689
08.12.2023	Højesteret stadfæster afslag på henvisning af sager om ekspropriationserstatning til landsretten som 1. instans	4448-5340
14.02.2023	Erstatning ved ekspropriation til støjvold: Ingen mererstatning for potentiel indtjening ved modtagelse af forurenet jord	bs-44692-2021-hjr
26.09.2022	Højesterets dom om gyldigheden af ekspropriation til Hovedstadens Letbane	bs-18076-2021-hjr
29.06.2018	Taksationsmyndighedens skøn over værditab ved opstilling af vindmøller kunne ikke tilsidesættes	130-2017
29.04.2015	Højesterets prøvelse af udsættelse af sag om ekspropriations gyldighed under afventning af erstatningsfastsættelse	15-2015

BYRETEN · FØRSTE INSTANS

2

04.01.2019	Ekspropriationserstatning for Støjvold: Vurdering af Forventningsværdi og Landbrugsjord	2387-2851
19.11.2012	Kendelse om erstatning efter ekspropriation - kompetencefordeling mellem domstole og taksationsmyndigheder	1807-2158

VEJDIREKTORATET · NÆVN / KLAGEINSTANS

23

28.05.2026	Vejdirektoratets generelle udtalelse om forrang mellem vejloven og planloven – kumulativt krav ved anvendelse af matrikulært vejareal	emn_2024_86603
17.04.2026	Vejdirektoratets udtalelse om vejbyggelinje i lokalplan – gyldighed, tinglysning og lovhjemmel (EMN-2026-11449)	emn_2026_11449
01.04.2026	Vejdirektoratet afviser klage over transformerstation på offentlig vej – ingen klageadgang efter vejlovens § 80	emn_2025_43831
08.01.2026	Vejdirektoratet ophæver afslag på ophævelse af oversigtsservitut grundet begrundelsesmangler og manglende skønsudøvelse	emn_2025_47013
12.11.2025	Afgørelse om udskillelse af offentlige veje i matriklen og bevisbyrde for vejstatus	emn_2025_43339

14.10.2025	Kommunalt afslag på udvidelse af overkørsel ophæves grundet begrundelsesmangler og manglende konkret skønsudøvelse	emn_2025_39077
23.09.2025	Vejbyggelinjer i lokalplan: Fortolkning af Vejlovens bestemmelser om tidsbegrænsning og håndhævelse	emn_2025_37645
17.09.2025	Opretholdelse af ekspropriation til cykelbaner og 2 minus 1 vej: Kommunalt skøn og begrænset klagekompetence	emn_2025_29707
09.07.2025	Tinglysning er ikke en gyldighedsbetingelse for adgangsbe grænsninger	emn_2025_29987
04.07.2025	Vejbyggelinjers Gyldighed ved Overgang fra Amtsvej til Kommunevej og Mulighed for Dispensation	emn_2025_29043
27.05.2025	Afslag på opsættende virkning for klage over afvist stilladsreklame	emn_2025_19713
02.05.2025	Fortolkning af Vejlovens § 44 om overtagelse af arealer pålagt vejbyggelinje ved særlige personlige grunde	emn_2025_20633
28.11.2024	Afvisning af klage over udkast til afgørelse om vejadgang og påbud	emn_2024_620212
30.09.2024	Lokalplan kan udlægge vejareal (vejudlæg), men ikke tildele brugsret (vejret)	emn_2024_611436
31.10.2023	Afvisning af klage over erstatning ved ekspropriation: Vejdirektoratet henviser til taksationsmyndighederne	23_15347
22.02.2023	Vejbyggelinjers Gyldighed Uden Tinglysning	23_02265
08.02.2023	Byggelinjers retsgrundlag: Håndhævelse og anvendelse på private fællesveje	23_01654
02.01.2023	Vejdirektoratet ophæver kommunalt afslag vedrørende vejbyggelinje for statsligt vejprojekt	22_15443
27.11.2022	Afvisning af klage over landzonetilladelse da kommunens afgørelse var baseret på planloven, ikke vejlovgivningen	22_14372
31.05.2022	Afvisning af klage over ændrede vejbyggelinjer og erstatningskrav på grund af manglende klageberettigelse og kompetence	22_02844
31.05.2022	Pålæg af vejbyggelinje ophævet: Ejendom var ikke omfattet af den offentliggjorte vejplan	22_05555
31.05.2022	Ophævelse af vejbyggelinje: Kommune manglede hjemmel da vejprojekt ikke var i vejplan	22_08575
02.10.2020	Ulovligt pålæg af vejbyggelinjer: Krav om konkret vejplan for anvendelse af vejlovens § 41	20_10395

PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

2

28.06.2023	Ugyldig anvendelse af håndskrevet seddel ved defekt elektronisk p-skive på privat parkeringsområde	park-2851
11.05.2023	Annullering af kontrolafgift ved en enkeltcifret tastefejl i ANPR-system på RO's Torv	park-2158

FORARBEJDE **Betænkninger**

3 referencer

Betænkning om indsatsen over for rockerborge mv. (Betænkning nr. 1562)

nr. 1562 · 2016 · Justitsministeriet

Betænkning om Ekspropriation efter Planloven

nr. 1569 · 2018 · Erhvervsministeriet

Betænkning vedrørende gennemgang af ekspropriationslovgivningen

nr. 330 · 1963 · Ministeriet for offentlige arbejder